

Jean Echenoz o la literatura

No sempre els autors aspiren a suprimir una nosa íntima que només es pot convertir en escriptura —el que Cortázar va anomenar “*la alimaña*”—. A vegades reben encàrrecs o s’autoencarreguen llibres no tan personals, i precisament per això més còmodes d’escriure, i que sovint tenen més èxit entre els lectors. A finals de segle XX, Günter Grass va publicar *El meu segle*, un recull de cent contes, un per any, on passava revista a tot d’esdeveniments rellevants de la història. Recentment, va ser Florian Illies, que a 1913 repassava fets que van tenir lloc aquell any crucial a l’Europa central. Grass i Illies van tenir —van seguir— idees oportunes, però l’execució va ser decebedora. No sempre la manca d’implicació es pot resoldre amb bibliografia.

Quan vaig topiar amb el llibre titulat *14* (Raig Verd, traducció d’Anna Casassas) vaig sospitar que Jean Echenoz hauria resolt millor aquest repte. I, en efecte, en comptes de voler ser impersonal i omnicomprensiu en aquesta vigília de centenari, ha sabut recollir no només una època, sinó sobretot una manera de viure-la. Solem minimitzar la que llavors es va anomenar Gran Guerra com si tan sols hagués estat el pròleg de la que vindria després —amb l’Holocaust i Hiroshima—, però molts contemporanis hi van descobrir l’horror.

A les primeres pàgines, un jove comptable s’estranya quan tots els campanars del rodal toquen alhora: és que s’ha proclamat la mobilització. Són moments d’alegria, de discursos que els lectors que sabem el que està a punt de succeir trobem sinistres. Seguim el protagonista, que rep roba militar, és traslladat en tren, s’avorreix, entra en combat... A aquestes experiències inicials —descrites amb una fredor no exempta d’empatia—, Echenoz els afegeix una colla d’amics i una subtrama

amorosa. N’hi ha prou per confegir un llibre que se’ns fa més curt del que és.

Escriure una obra de ficció sobre una guerra només té sentit si se’ns brinda una nova aproximació, com en aquest cas. En aquest llibre sobre la guerra del 14 hi trobem les primeres experiències de vol militar, el contingut de la motxilla que portaven els soldats, l’ús espuri de la cervellera, les borratxeres propiciades pels comandaments, l’afany de lucre dels fabricants de calçat militar, i també, en el meravellós capítol dotze, el comportament i els usos dels animals (cavalls, tórtres, rates, senglars) durant el conflicte. Un altre exemple: en el tercer capítol se’ns informa, en una sinècdoke feliç, dels objectes perduts durant l’eufòria que va seguir els primers discursos: “Un bastó, dos fulards estripats, tres barrets abonyegats, llançats enlaire en la febre patriòtica.”

L’apunt

Nascut a Orange el 1947, Jean Echenoz va debutar el 1979 amb *El meridià de Greenwich*, al qual l’han seguit fins a l’actualitat precisament catorze títols més, incloent-hi aquest darrer, *14*. Alguns són biografies novel·lades, per exemple del músic Maurice Ravel, del corredor txec Emil Zátopek i del mític enginyer Nikola Tesla, visionari sobre l’electricitat.

Jean Echenoz, a més d’escriure, és contrabaixista i fill de músics / QUIM PUIG

